

SZAKMAI ZÁRÓJELENTÉS

A homoszexualitás 20. századi társadalomtörténete az 1990 előtti Magyarországon c. kutatás során (2013. január 1. és 2017. szeptember 30. között) végzett munkáról

Kutatók: Csiszár Gábor, P.Tóth Tamás, Takács Judit

1. év (2013)

Kutatásunk első évében az eredeti kutatási tervnek megfelelően áttekintettük a homoszexuális viselkedés társadalmi következményeivel kapcsolatos 20. századi jogi szabályozást és az ehhez kapcsolódó szakirodalmat; megkezdtük az 1961. előtti bírósági tárgyalások és rendőrségi eljárások anyagainak vizsgálatát; valamint az áttekintett anyagok alapján részletes interjútervet dolgoztunk ki a 2014-ben elkészített mélyinterjúkhoz. (Interjúalanyaink olyan önmagukat homoszexuálisként meghatározó személyek, akiknek személyes tapasztalatai vannak a homoszexuális viselkedés társadalmi következményeivel kapcsolatban a rendszerváltást megelőző időszakból is.)

Mindezek mellett elkezdtünk foglalkozni a homoszexualitással – illetve tágabban a nemiszerep-áthágásokkal – kapcsolatos 20. század eleji médiareprezentációk vizsgálatával is. Ennek keretében *Az Est* című napilapban 1910 és 1939 között megjelent írásokat tekintettük át azzal a céllal, hogy e médiareprezentációk segítségével (legalább részleges) képet alkothassunk azokról a témakörünkkel kapcsolatos társadalmi vélekedésekről, melyek az adott időszakot jellemezték. E vizsgálat első eredményeit a Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület 2013. évi sümegi konferenciáján adtuk elő, majd az előadás alapján a Kör évkönyvébe egy rövid tanulmányt is készítettünk.

A releváns jogi szabályozás vizsgálatát (a júniusi féléves bezárás előtt) elsősorban az Országgyűlési Könyvtárban végeztük az adott időszakból fellelhető törvénytárgyak és jogi tankönyvek áttekintésével. Sikerült például hozzájutnunk azokhoz a publikálatlan dokumentumokhoz az Országgyűlési Irományokból, melyek rávilágítanak a homoszexuális cselekmények általános pönalizációját megszüntető 1961-es büntetőtörvény-változások hivatalos indokaira.

Az 1961. előtti bírósági tárgyalások és rendőrségi eljárások fennmaradt anyagait 2013-ban elsősorban Budapest Főváros Levéltárában (BFL) és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában (ÁBTL) vizsgáltuk. A homoszexuálisként azonosított emberekről vezetett hivatalos nyilvántartások (illetve ezzel összefüggésben az 1945 utáni ügynöki beszervezések) vonatkozásában Takács Judit végzett az ÁBTL-ben kutatást. A kutatómunkát nehezítette a szexuális viselkedéssel kapcsolatos adatok szenzitív jellege, mely erősen korlátozza az adatokhoz való hozzáférés lehetőségét a kutatók számára is. Az ÁBTL által kirendelt levéltári referens segítségével azonban sikerült olyan dokumentumokat találni, melyek alapján rekonstruálható a beszervezések menete, illetve alátámasztható, hogy a homoszexualitás kiindulópontként szolgálhatott potenciális beszervezésekhez. Az ÁBTL-ben található belügyminisztériumi források alapján a homoszexuálisokról vezetett hivatalos nyilvántartások létezése is bizonyíthatóvá vált. Ugyanakkor ilyen jellegű nyilvántartásból csak egy eredeti példánnyal talákoztunk: ez egy – a Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltárában őrzött – 1942-ből származó dokumentum, melynek része egy több mint 900 nevet felsoroló „homoszexuális lista”. E dokumentum feldolgozása alapján megjelent egy magyar nyelvű folyóiratcikk, valamint egy angol nyelvű könyvfejezet is a Palgrave gondozásában.

A BFL-ben végzett munkánk során sikerült áttekintenünk azt a közel kilencszáz „természet elleni fajtalanság” rekordot, ami a *Levéltári Egységes Adatkezelő Rendszerben* 2013-ban szerepelt: a 887 rekord döntő többsége (780) az 1951 és 1961 közötti időszakból (míg nyolc rekord az 1910-es évekből, egy 1938-ból, hatvanöt 1962-ből, huszonöt 1963-ból, kilenc pedig az 1964 és 1970 közötti időszakból) származik. A nők közötti homoszexuális cselekmények kriminalizációjának 1961 előtti hiánya miatt általános jellemző, hogy a férfiakhoz képest a női homoszexualitás nyomai jóval kevésbé válnak láthatóvá ebben a dokumentumtípusban: egy 1963-as büntetőügytől eltekintve lesbikus vádlottakat tartalmazó anyagokkal nem is találkoztunk. Az áttekintett büntetőiratok – azaz: összesen több ezer oldalnyi eredeti peranyag – rendszerezését és feldolgozását 2013-ban kezdtük el.

Fontos megjegyeznünk, hogy nagy részben éppen a levéltári dokumentumok mennyisége és terjedelme miatt az OTKA Irodánál sikeresen kezdeményeztük az eredetileg három évre tervezett kutatásunk futamidejének egy éves meghosszabbítását. Így 2014-ben – az eredeti kutatási tervben szereplő interjúkészítés mellett – folytathattuk a kutatómunkát az ÁBTL-ben és a BFL-ben (ahol az 1900 és 1945 közötti időszak témakörünk szempontjából releváns – és elérhető – peranyagait tanulmányoztuk), valamint a Magyar Országos Levéltárban is elkezdhattuk dolgozni.

2. év (2014)

Kutatásunk második évében kutatási tervünknek megfelelően elkészítettünk 60 mélyinterjút: 56 meleg férfival és négy lesbikus nővel. Interjúalanyaink többségét 60 évesnél idősebb, önmagukat melegként meghatározó férfiak alkották, akik személyes tapasztalatokkal bírtak a homoszexuális viselkedés társadalmi következményeivel kapcsolatban a rendszerváltást megelőző időszakból. Az interjúalanyok férfi-túlsúlyát az indokolta, hogy sokáig csak a férfiak közötti homoszexuális gyakorlatok voltak büntethetőek, s leginkább férfiakat ítélték el – és esetenként zsaroltak meg – „természet elleni fajtalanság” elkövetése miatt.

2014 folyamán tovább vizsgáltuk az 1961. előtti bírósági tárgyalások és rendőrségi eljárások fennmaradt anyagait a Budapest Főváros Levéltárában (BFL). Takács Judit folytatta korábbi vizsgálatait a homoszexuálisként azonosított emberekről vezetett hivatalos nyilvántartások (illetve ezzel összefüggésben az 1945 utáni ügynöki beszervezések) vonatkozásában az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában (ÁBTL). Emellett elkezdtük áttekinteni a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában őrzött, 1945 utánról rendelkezésre álló potenciálisan releváns – többek között belügyminisztériumi, igazságügyi minisztériumi vagy pl. az Igazságügyi Orvosi Tanácstól származó – dokumentumokat, mely munkát 2015 folyamán is folytattuk.

3. év (2015)

Kutatásunk harmadik évében módosított kutatási tervünknek megfelelően tovább folytattuk levéltári anyaggyűjtésünket (eredeti kutatási tervünk módosítását is azért kérvényeztük, hogy – a potenciálisan átnézendő anyag óriási mennyiségére való tekintettel – meghosszabbodhasson a levéltárazásra szánt időnk), valamint a kutatás során eddig összegyűjtött anyagaink feldolgozását és (rész)eredményeink közzétételét. 2015-re befejeztük a Budapest Főváros Levéltárában (BFL) őrzött kifejezetten természet elleni fajtalansággal kapcsolatos bírósági tárgyalások és rendőrségi eljárások anyagainak levéltári áttekintését. Az átvizsgált anyagok elemzése alapján egyes eredményeinket már közzé tudtuk tenni konferencia-előadások és publikációk formájában. 2015 folyamán szintén folytattuk a Magyar

Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában őrzött, 1945 utánról rendelkezésre álló potenciálisan releváns dokumentumok vizsgálatát: többek között az Egészségügyi Tudományos Tanács és az MSZMP fegyelmi bizottságainak anyagait tekintettük át; Takács Judit pedig folytatta korábbi vizsgálatait a homoszexuálisként azonosított emberekről vezetett hivatalos nyilvántartások (illetve ezzel összefüggésben az 1945 utáni ügynöki beszervezések) vonatkozásában az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában. Tovább foglalkoztunk a homoszexualitással kapcsolatos 20. század eleji médiareprezentációk vizsgálatával is.

4. év (2016)

Kutatásunk negyedik évében módosított kutatási tervünknek megfelelően folytattuk korábban összegyűjtött levéltári és egyéb kutatási anyagaink feldolgozását, de a tervezett levéltári anyaggyűjtést 2016. május közepén abba kellett hagynunk a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában (MNL OL), amikor a Hess András téri kutatóterem bezárt. A MNL OL honlapján közzétett hír a következő tájékoztatást adja ezzel kapcsolatban: „*Értesítjük Önöket, hogy a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának Hess András téren őrzött iratanyaga 2016. június 1-je óta az 1837/2015. (XI.24.) Korm. határozatban foglaltak szerint költöztetés alatt áll*”

(Forrás: http://mnl.gov.hu/mnl/ol/hirek/hess_andras_teri_kutatoterem_zarvatartas_0 – Utolsó letöltés: 2017. 08.28). A bezárás következtében az MNL OL 1945 utáni iratanyaga máig hozzáférhetetlen, kivéve az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Bizottság azon iratait, melyek online elérhetőek a Magyar Nemzeti Levéltár honlapján keresztül (<http://mnl.gov.hu/adatbazisok>). A bezárás előtt az Egészségügyi Tudományos Tanács (ETT) iratait tanulmányoztuk: ezekből az iratokból 2015 végéig már 116 doboznyi anyagot áttekintettünk, majd a 2016 elején rendelkezésünkre álló alig több mint 4 hónap alatt sikerült további 53 dobozt áttanulmányozni (összesen több mint 200 doboznyi ETT-iratanyagot őriznek/öriztek az MNL-OL-ben). A levéltári kutatómunkát januártól május közepéig P.Tóth Tamás végezte heti rendszerességgel, míg Takács Judit január végéig vett ebben a munkafolyamatban részt.

2016 folyamán Takács Judit és P.Tóth Tamás az MNL OL iratanyagok között talált 1958-as ETT „idegbizottsági jegyzőkönyveket” feldolgozta és ezek alapján forrásközlő tanulmányt készített, mely a 2016-os publikációk között szerepelt. Folytatták továbbá a Budapest Főváros Levéltárában (BFL) gyűjtött levéltári anyagok közül az 1950-es években lezajlott természet elleni fajtalansággal kapcsolatos bírósági tárgyalások feldolgozását: 556 vádlott és 313 tárgyalás adatai alapján készült egy angol nyelvű tanulmány, mely 2017-ben jelent meg a *Journal of Homosexuality* c. nemzetközi szakfolyóiratban (IF=1,518).

Csiszár Gábor és Takács Judit folytatta Az Est című napilapban 1910 és 1939 között megjelent írások elemzését: összesen 138 olyan cikket tudtak azonosítani, melyekben a homoszexualitás központi témaként szerepelt. E cikkek elemzése szolgált több közösen írt tanulmány alapjául, melyek az irodalomjegyzékben szerepelnek. Emellett Csiszár Gábor szakirodalmi áttekintést végzett könyvtári kutatómunka alapján, különös tekintettel a Redl ezredeshez kapcsolódó 1913-ban kirobbant botrány korabeli médiareprezentációira.

Takács Judit folytatta a homoszexuális listák feldolgozását a korábban összegyűjtött ÁBTL, BFL és MNL-OL levéltári anyagok alapján: a feldolgozott adatok szolgáltak annak a tanulmánynak az alapjául, ami a Korall Társadalomtörténet Folyóirat Szexuális másság című tematikus számában meg is jelent, valamint e források feldolgozásából egy angol nyelvű

könyvfejezet is született (ami szintén 2017 első negyedében jelent meg). Emellett Takács Judit az MNL OL-ban őrzött 1980-as évekbeli BRFK anyagok feldolgozása alapján elkészített (Kurimay Anita történész társszerzővel) egy angol nyelvű szakfolyóirat cikket, ami 2017 elején jelent meg a *Sexualities* c. nemzetközi szakfolyóiratban (IF=0,673).

Csiszár Gábor, P.Tóth Tamás és Takács Judit egyaránt részt vettek 2016 második felében az 56 idős meleg férfivel és négy lesbikus nővel korábban készített mélyinterjúk strukturális kódolásában, mely munkálatok befejezésére 2017 elején került sor.

2016 első felében újabb 9 hónapnyi futamidő-hosszabbítást kérelmeztünk és kaptunk: így a pályázat keretében 2017. szeptember 30-áig folytathatjuk a kutatást. (E második hosszabbítást az indokolta, hogy a kutatásvezető munkavégzésének helye átmenetileg külföldre került, mivel 2016. februártól Kirendelt Nemzeti Szakértőként [National Expert on Secondment] – a stockholmi ECDC-ben kezdett dolgozni.)

UTOLSÓ ÉV

A kutatást lezáró utolsó évben kilenc hónap állt rendelkezésünkre kutatási eredményeink további feldolgozására és publikációk írására, illetve előkészítésére. Az 56 idős meleg férfivel és négy lesbikus nővel korábban készített mélyinterjúk strukturális kódolásának befejezése után Takács Judit és P.Tóth Tamás „Megbélyezett kapcsolatok az államszocialista Magyarországon” címmel tanulmányt írt az interjúk elemzése alapján, melyben az interjúalanyok tapasztalatait és a BFL-ben őrzött, kifejezetten „természet elleni fajtalansággal” kapcsolatos bírósági tárgyalások és rendőrségi eljárások anyagainak levéltári áttekintése során gyűjtött anyagokat egyaránt felhasználták az elemzéshez. A BFL-ben található büntetőperes iratok adatai alapján egy 887 fős listát állítottak össze a 20. század folyamán ismertté vált vádlottakról (akik összesen 481 perben szerepeltek): közülük 843 vádlott összesen 450 perének iratait vizsgálták meg részletesen az 1951 és 1962 közötti időszakból. (Azért fókuszáltak erre az időszakra, mert 1951 előttről csak nagyon kevés peranyag maradt meg a BFL-ben: 1913-ból egy, 1917-ből 6, 1918-ból és 1938-ból szintén egy-egy per anyaga; az 1962 utáni időszakból szintén csak kevés irat található: 1963-ból 18 peranyag 25 vádlottal, 1964-ből egy, majd 1965-ből, 1966-ból, 1968-ból és 1970-ből két-két per anyaga.)

Csiszár Gábor és Takács Judit *Az Est* című napilapban 1910 és 1939 között megjelent írások elemzése alapján 2017-ben két tanulmányt írt meg közösen: az egyiket „Homoszexuális bűnügyek *Az Est*ben a 20. század első felében”, a másikat pedig „Homoszexuális-reprezentációk *Az Est* 1933-as évfolyamában” címmel (ez utóbbi tanulmány a Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület gyöngyösi konferenciakötetének egyik fejezeteként jelenik majd meg). Emellett Csiszár Gábor egy külön (már közlésre elfogadott) tanulmányban készítette el a Redl ezredeshez kapcsolódó 1913-ban kirobbant botrány korabeli médiareprezentációinak elemzését, ami a *Korall Társadalomtörténeti Folyóiratban* fog megjelenni.

Takács Judit az ÁBTL-ben végzett korábbi kutatómunkája alapján írta meg „Az intézményesített homofóbia állambiztonsági alkalmazása az 1960-as évek Magyarországon” c. tanulmányát, valamint a homoszexualitás társadalmi felügyeletének 20. századi történetét nyomon követő és a jelen kutatás eredményeinek összegzésére törekvő a „*Meleg század. Adalékok a homoszexualitás 20. századi magyarországi társadalomtörténetéhez*” c. könyvet.

Az ebben a kötetben bemutatott társadalomtörténeti vizsgálatok kiindulópontja, hogy a tiltó jogi szabályozás megfelelő alapot nyújthatott a homoszexuális személyek társadalmi felügyeletéhez: nyilvántartásba vételéhez, zsarolásához, vagy akár ügynöki beszerzéshez. A kötet öt fejezetben járja körbe e témakört:

Az első fejezet a homoszexuálisok listázását magyarországi szexualitástörténeti kontextusban vizsgálva különböző rendőrségi és más állami használatra készült regiszterek létrejöttének körülményeit és adatait tárgyalja az 1910-es évektől kezdve az államszocializmus idején alkalmazott megfigyelések és rendőri nyomozások adataiból összeálló „államszocia-listákig”, külön figyelmet szentelve egy 1942-ből származó homoszexuális-listának, azon nagyon kevés – eddig ismert – forrás egyikének, melyből a homoszexuálisoként nyilvántartott személyek második világháború alatti sorsára következtethetünk. A hivatalos állami használatra készült homoszexuális-listák, illetve nyilvántartások létezéséről már az 1900-as évek legelején megjelent publikációkból értesülhetünk, ugyanakkor a Budapesti Rendőr-főkapitányság 1980-as évek végi működéséről fennmaradt levéltári forrásokban szintén utalnak még ilyen típusú nyilvántartások létezésére. E nyilvántartások egyik különleges példánya az a levelezés, mely a „*Homoszexuális egyének munkaszolgálatra való bevonultatása*” témában a – belügyminiszter és a honvédelmi miniszter közös rendeletével 1942 szeptemberében létrehozott – Államvédelmi Központ és a Honvédelmi Minisztérium között 1942 november és december folyamán lezajlott, s mely közel ezer homoszexuálisoként nyilvántartott férfi részletes személyes adatait tartalmazza. A fejezet ismerteti az 1942-es levelezés tartalmát és a levelek mellékletében szereplő majdnem ezer homoszexuálisoként listázott személy anonimizált adatainak összesítését, emellett különböző levéltári források és dokumentumok feldolgozása alapján áttekintést ad a homoszexuálisok magyar állam általi listázásának az 1980-as évekig nyomon követhető 20. századi történetéről.

A második fejezet a 20. század első felében a korabeli sajtó legolvasottabb és legnagyobb példányszámú lapjának számító *Az Est*ben 1910 és 1939 között megjelent cikkek áttekintése alapján mutatja be a vizsgált témakörrel kapcsolatban az adott időszakra jellemző nemiszerep-áthágások és homoszexualitás-reprezentációkban tükröződő nézeteket és társadalmi attitűdöket. *Az Est* huszonegy évfolyamának 8861 lapszámában több mint ötszáz cikk íródott a női és a férfiszerepek olyan megnyilvánulási formáiról, melyek az adott időszakban és társadalmi környezetben szokatlanként, normabontóként tűnhettek föl. A fejezet először azt a 92 cikket vizsgálja meg közelebbről, melyek a nemi jellegzetességek részleges és/vagy teljes, illetve átmeneti és/vagy tartós megváltozásához, illetve megváltoztatásához köthető nemiszerep-áthágásokkal foglalkoztak; majd a homoszexualitás témaköréhez kapcsolható 138 cikkből arra a 43-ra koncentrálnak, melyekben homoszexualitással kapcsolatos bűnügyekről esett szó.

A harmadik fejezet a felnőttek között zajló, kölcsönös beleegyezésen alapuló homoszexuális cselekmények magyarországi dekriminalizációjának hátterére világít rá korábban ismeretlen levéltári források felhasználásával és részletesen vizsgálja az 1961 előtti jogi szabályozást valamint az Egészségügyi Minisztérium szervezetén belül működő Egészségügyi Tudományos Tanács (ETT) „*Ideg-elme Szakbizottsága*” által a homoszexualitásról szóló törvényszakaszok módosítására vonatkozó 1958-as javaslat érvrendszerét. Nem szabad azonban azt sem elfelejteni, hogy ugyanebben a javaslatban szerepelt az is, hogy 1961 után a női homoszexualitás is büntethetővé váljon (a férfiakkal megegyező módon: immár a 20 éven aluli partnerek körében). – A homoszexualitás történetileg változó megítélésének egyik jól megfogható aspektusa az adott társadalom büntetőtörvényeinek vizsgálata, mivel a büntetőjog a társadalom által elfogadott (vagy annak vélt) és kodifikált normák megszegését szankcionálja az állam erejével és támogatásával. Egyes normaszegések büntetőjogilag üldözendő cselekménnyé nyilvánítása és büntetendővé

tétele tehát bizonyos normák – esetünkben a heteronormativitás – kiemelt fontosságát jelzik. Az azonos nemű (férfi)partnerek közötti kapcsolatok büntetendőségét alátámasztó elvek és hivatalos magyarázatok változásának áttekintése rávilágít arra, hogy a 20. század közepe táján medikalizált hivatkozásokkal hoztak jogi és társadalmi ítéletet a homoszexuális emberekről és kapcsolatokról Magyarországon (is).

A negyedik fejezet az azonos nemű partnerek iránti vonzalmaknak a rendszerváltást megelőző időszakra jellemző megnyilvánulási formáit és társadalmi környezetét mutatja be érintettekkel készített mélyinterjúk, valamint a „*természet elleni fajtalansággal*” kapcsolatos bírósági tárgyalások és rendőrségi eljárások levéltári anyagainak elemzése alapján. A fő kérdés itt, hogy milyen lehetett a „meleg élet” az 1950-es, 60-as, 70-es, 80-as évek Magyarországon (elsősorban Budapesten). Emellett azt is bemutatja a fejezet, hogy hogyan gondolkodtak az interjúalanyok saját szexualitásukról, mennyire élhették meg melegségüket (amennyiben így határozták meg magukat), s mindez hogyan hathatott partnerkapcsolataik alakítására.

Az ötödik fejezet, mely kitér a levéltári források hozzáférhetőségi problémáira is, az intézményesített homofóbiának az állambiztonsági szervek általi stratégiai hasznosítását mutatja be olyan 1960-as évekbeli ügyeken keresztül, melyekben a homoszexualitás kompromittálási alapként jelent meg. A fejezet két ügyet vizsgál meg közelebbről, melyek közül az első főszereplője egy homoszexuális cselekmények elkövetésén ért plébános, akinek a vallomásain keresztül a titkosszolgálat más egyházi személyek kompromittálását próbálta elérni. Az „*Apostolok*” fedőnevű másik ügy azért különleges, mert a női homoszexualitás – vizsgált forrásainkban csak ritkán megjelenő – témájához kapcsolódik: itt egy volt domonkosrendi szerzetesnő által fiatal vallásos nőkből szervezett csoportot úgy próbáltak felbomlasztani, hogy névtelen leveleket küldtek a fiatal nők szüleinek (más felháborodott szülők nevében), melyekben homoszexualitással vádolták meg a csoport vezetőjét. A fejezetből kitűnik az állambiztonsági bomlasztási kísérletek során az 1960-as években alkalmazott módszerek generikus jellege, valamint az is, hogy a „zsidó nélküli antiszemitizmus” működéséhez hasonlóan a homofóbia sem feltétlenül a homoszexualitásból meríti társadalmi kirekesztő erejét.

Összességében elmondható, hogy „*A homoszexualitás 20. századi társadalomtörténete az 1990 előtti Magyarországon*” c. kutatás futamideje alatt kiemelt figyelmet fordítottunk publikációs és disszeminációs tevékenységünkre. Három rangos nemzetközi folyóiratban jelent meg cikkünk; továbbá hét magyar szakfolyóirat-cikket, egy magyar nyelvű könyvet, egy magyar könyvfejezetet és három nemzetközi könyvfejezetet is sikerült elkészítenünk (kettőt angol nyelven, egyet franciául). Emellett négyszer tartottunk Magyarországon konferencia-előadást, ötször pedig ismeretterjesztő előadást; külföldi konferenciákon tizennégyyszer vettünk részt különböző előadásokkal. Publikációs tevékenységünk nem zárult le a futamidő végével: jelenleg is két könyvfejezeten (egy angol és egy magyar nyelvűn) és két folyóirat-cikken (szintén egy angol és egy magyar nyelvűn) dolgozunk még.

Takács Judit
kutatásvezető

A futamidő alatt készült publikációk és előadások listája:

Nemzetközi szakfolyóirat-cikkek (3)

1. Takács J (2015) Disciplining gender and (homo)sexuality in state socialist Hungary in the 1970s. In: *European Review of History: Revue européenne d'histoire*, 22(1):161-175. DOI:10.1080/13507486.2014.983426
2. Takács J; Kurimay A (2017) Emergence of the Hungarian Homosexual Movement in Late Refrigerator Socialism. *Sexualities*, 20(5-6):585-603. DOI:10.1177/1363460716665786
3. Takács J; Kuhar R; PTóth T (2017) Unnatural Fornication Cases under State-Socialism: A Hungarian–Slovenian Comparative Social-Historical Approach. *Journal of Homosexuality*, 64(14):1943-1960. DOI 10.1080/00918369.2016.1273719

Magyar szakfolyóirat-cikkek (7)

1. Takács Judit – Csiszár Gábor (2014) Nemváltások és nemiszerep-áthágások reprezentációi *Az Estben* 1910 és 1939 között. *Replika* 85-86(2014/1-2): 209-225.
2. Takács Judit – P.Tóth Tamás (2016) Az „Idegbizottság” szerepe a homoszexualitás magyarországi dekriminalizációjában. *Socio.hu Társadalomtudományi Szemle* 6(2):207-223. DOI: 10.18030/socio.hu.2016.2.207
3. Takács Judit (2016) Homoszexuálisok listázása a 20. századi Magyarországon. *Korall Társadalomtörténeti Folyóirat*, 66: 5-31.
4. Takács Judit – P.Tóth Tamás (2017) Megbélyegzett kapcsolatok az államszocialista Magyarországon. *Socio.hu Társadalomtudományi Szemle* 7(3): 63-85. DOI: 10.18030/socio.hu.2017.3.63; http://socio.hu/uploads/files/2017_3/25_ptoth_takaes.pdf
5. Takács Judit – Csiszár Gábor (2017) Homoszexuális bűnügyek *Az Estben* a 20. század első felében. *Sic Itur ad Astra Fiatal Történészek Folyóirata* 28(66):1-22.
6. Takács Judit (2018) Az intézményesített homofóbia állambiztonsági alkalmazása az 1960-as évek Magyarországon. *Socio.hu Társadalomtudományi Szemle* 8(1): 195-213.
7. Csiszár Gábor: A Redl-ügy megjelenése a kor sajtójában. *Korall Társadalomtörténeti Folyóirat* [közlésre elfogadva]

Könyv (1)

1. Takács Judit (2018) *Meleg század. Adalékok a homoszexualitás 20. századi magyarországi társadalomtörténetéhez*. Budapest: Kalligram – MTA TK. ISBN 978-963-468-040-6

Nemzetközi könyvfejezetek (3)

1. Takács J (2014) Queering Budapest. 191-210. In: Jennifer V. Evans – Matt Cook (eds.) *Queer Cities, Queer Cultures: Europe since 1945*. London: Bloomsbury. ISBN 9781441148407

2. Takács J (2017) Listing Homosexuals since the 1920s and under State Socialism in Hungary. 157-170. In: C. Baker (ed.) *Gender in 20th-Century Eastern Europe and the USSR*. Palgrave: London. ISBN 9781137528025
3. Takács J (2017) Les homosexuels et le travail forcé dans la Hongrie de Horthy (Traduit de l'anglais par Pierre-Emmanuel Dauzat) 105-116. In: Régis Schlagdenhauffen (ed.) *Homosexuel.le.s en Europe pendant la Seconde Guerre mondiale*. Nouveau Monde: Paris. ISBN 9782369425564

Magyar könyvfejezet (1)

1. Takács Judit – Csiszár Gábor (2015) Fiúlánnyok és nőimitátorok. Nemváltás-reprezentációk *Az Estben* 1910 és 1930 között. 79-92. In: Gyimesi Emese – Lénárt András – Takács Erzsébet (szerk.) *A test a társadalomban*. Budapest: Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület. ISBN 978-963-89463-3-1

Nemzetközi konferencia-előadások (14)

1. Takács J (2014) Homosexual Activism and the State in Late State-Socialist Hungary. Előadás; ECPR Conference, University of Glasgow, UK, szeptember 3-6. (2014) <http://ecpr.eu/Filestore/CustomContent/GeneralConference/2014/GlasgowConferenceProgramme2014.pdf>
2. Takács J (2014) *Hungarian Media Representations of Gender-Role Transgressions between 1910 and 1939*. Előadás; 8th International Spring School in Sex Research. Groznjan, Horvátország, május 23-25. (2014)
3. P.Tóth T (2014) *"Perversion against Nature"*. Court Cases in the Budapest Archives (1917-1968). Előadás; 8th International Spring School in Sex Research. Groznjan, Horvátország, május 23-25. (2014)
4. Kurimay A. – Takács J (2014) Finding Sex: desire, disease, and the emergence of the Hungarian homosexual movement in late socialism. Előadás; Dropping out of Socialism Conference: A conference about the hidden side of life in the former Soviet bloc. University of Bristol, UK, június 5-6. (2014) <http://www.bristol.ac.uk/arts/research/dropping-out/events/conference/>
5. Takács J (2015) Homosexuality in the 'Eastern bloc'. Előadás; "Multiple Others" Workshop on the History and Politics of (Post-)Yugoslav LGBT Activism. 2015. március 26-28. Central European University, Budapest. <https://gender.ceu.edu/events/2015-03-26/multiple-others-workshop-on-the-history-and-politics-of-post-yugoslav-lgbt-activis>
6. Takács J (2015) Tracing homosexuality in Hungary during WW II – Gay and Lesbian lives in Europe during the Second World War (history, memory, remembrance). 2015. március 27. Laboratoire d'Excellence "Ecrire une histoire nouvelle de l'Europe" (Paris – Sorbonne) & the Council of Europe, Paris. <http://genreurope.hypotheses.org/1582>
7. Takács J (2015) Homosexual Listings in the 20th Century Hungary. Meghívott előadóként tartott nyilvános előadás az Amszterdami Egyetemen – UvA, Centre for Gender and Sexuality, Amsterdam 2015. április 24.

8. Kuhar, R. – Takács, J – PTóth, T (2015) Unnatural Fornication Cases under State Socialism: A Hungarian – Slovenian Comparative Social-Historical Approach. Előadás; ECPG Conference, University of Uppsala, 2015 június 11-13
9. P.Tóth T; Takács J; Kuhar R (2015) Perversion against Nature Cases under State Socialism, Előadás; “Differences, Inequalities and Sociological Imagination” ESA 12th Conference, Prague, 25–28 augusztus 2015.
10. Takács J; Kuhar R; PTóth T (2015): Criminalization of homosexuality under state socialism. Evidence from court cases in Slovenia and Hungary. Előadás; Sex and Sexuality in East-Central Europe, Past and Present – An Interdisciplinary Conference at the Central European University, Budapest, október 16-17, 2015
11. Takács J (2016) Homosexual Listings before and under State Socialism in Hungary. Előadás; European Social Science History Conference, Medical Faculty, University of Valencia, 2016. március 30 – április 2. <https://esshc.socialhistory.org/>
12. Takács J (2016) History of Unnatural Fornication in Hungary. Előadás; *45 Jahre "Kleine Strafrechtsreform". Kontinuitäten und Brüche im Umgang mit Homosexualität(en) in Österreich im 20. Jahrhundert* konferencia, Universität Wien, 2016 június 23-24. <http://homosexualitaeten.univie.ac.at/>
13. Takács J (2017) Disciplining Gender and Homosexuality in State Socialist Hungary. Plenáris előadás; *Communist Homosexuality 1945-1989* konferencia: Université Paris-Est Créteil & Ecoles des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS), Paris; 2017. február 2-3.
14. Takács J (2017) Disciplining (homo)sexuality in the state-socialist era. Plenáris előadás; *QueerFemSEE International Conference*, University of Bucharest, Bukarest, 2017. november 17-19.

Magyar konferencia-előadások (4)

1. Takács Judit – Csiszár Gábor (2013) Homoszexualitás- és nemiszerepáthágás-reprezentációk *Az Estben* (1910-1930). Előadás; A test a társadalomban, A Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület 2013. évi konferenciája, Sümeg, 2013. augusztus 22-24.
2. Takács Judit (2015) A homoszexuális prostitúció nyomai az államszocialista Magyarországon. Előadás; Prostitúció a szocializmusban konferencia. NKE MTKK, Budapest, 2015. október 2.
3. Csiszár Gábor; P.Tóth Tamás; Takács Judit (2017) Homoszexualitás-reprezentációk Magyarországon a XX. század első felének sajtójában. Előadás; „Az érzelmek története” – A Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület 31. konferenciája; Gyöngyös, 2017. augusztus 31-szeptember 2.
4. P.Tóth Tamás – Takács Judit (2017) Megbélyegzett kapcsolatok. Előadás; Modernitások MSzT Konferencia, Budapest 2017. október 24-26.

Ismeretterjesztő előadások (5)

1. Kurimay Anita, Takács Judit (2013) A perekől a Pride-okig. A homoszexualitás magyarországi társadalomtörténetével foglalkozó legújabb kutatásokról. Előadás – LMBT történeti hónap, Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest, 2014. február 26. <http://www.lmbttortenetihonap.hu/program/perektol-pride-okig>
2. Csiszár Gábor – P.Tóth Tamás – Takács Judit (2014) A homoszexualitás 20. századi társadalomtörténete Magyarországon. Előadás – LMBT történeti hónap, MTA TK, Budapest, 2014. február 25. <http://www.lmbttortenetihonap.hu/program/homoszexualitas-20-szazadi-tarsadalomtortenete-magyarorszagon>
3. Takács Judit, P.Tóth Tamás (2014) Homoszexuális listák a 20. századi Magyarországon. Előadás – Kutatók Éjszakája, MTA TK, Budapest, 2014. szeptember 26.
4. Takács Judit (2015) Homoszexualitás 1950-es évekbeli perekben. Előadás – LMBT Történeti Hónap, MTA TK, Budapest, 2015. február 3. <http://lmbttortenetihonap.hu/program/homoszexualitas-1950-es-evkebeli-perekben>
5. P.Tóth Tamás (2016) Szocialista erkölcs és homoszexualitás az 1950-es évekből fennmaradt perekben Magyarországon. Előadás – LMBT Történeti Hónap, MTA TK, Budapest, 2016. február 23. <http://lmbttortenetihonap.hu/program/szocialista-erkolcs-es-homoszexualitas-az-1950-es-evkebol-fennmaradt-perekben-magyarorszagon>